Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטס ערשיינט
דרייאמאל וואכענטליך
פונקטלאך, פיינשטאך אונד פרייטאג.
אונד קאסטעט
פיר עסטעררייך-אונגארן
גאנצ'יעהריג 10 גולדען עסט.-ווערה.
האלב'יעהריג 5 " " " "
פיערטעל'יאהר 2 גול' אונד 50 קר' ע.-ווה.
פיר'ס אויסלאנד
גאנצ'יעהריג 11 גולדען עסט.-ווערה.
האלב'יעהריג 5 גול' אונד 50 קר' ע.-ווה.
פיערטעל'יאהר 2 " " 75 " " "

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
אבאנומירען
אונד דער פרענומעראנדען-פרעמדענג
בעזונגען מיט דעם פוסטאמט דעם
עיסטען בלאטעס.
דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
אלט-נאסטע נו' 1.
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראנדען-
ציאנגסגעלדער צו ענדען בעליעבן.

Nr. 56, נייגטער יאהרגאנג פעסט, מאנטאג ב' סיון ה.ת'ר'ל'ז. Pest, den 14. Mai 1877.

דער קריעג.

איין טירקישעס קריעגס-שיף איז דער דאנייא איזט עהע-פארגעסטערן מיט 150 מאנן צו גרונדע געשאסען וואָרדען — אם זעלבען טאג האט איך איינע שלאכט אין אזען שטאטטעפינדען, וואבייא ווידער דיא רוסען 4000 מאנן פערלאָרען האבען!

דאס זינד דיא וויכטיגסטען בעריכטע, דיא זיט פריישאר היער איינגעטראָפען זינד.

וויא ווייט אין פאָרזעס בלאטע מיטטהייל-טען, וואָללטען דיא רוסען פאָן בראילא איס (ני' 15 איף אונזערער צייטונג) דען איבערגאנג איבער דיא דאָנייא פערזוכען: דיא טירקען אין דער גע-גענד בערליינגערדען טירקישען שטארד מאטשין (ני' 16) מיסטען נון מיט איהרען אם איפער דער דאָנייא איינגעשטעללטען קאנאָנען-רייהען וויא איך מיט איהרען קריעגס-שיפען דאהין ארבייטען, אם דען איבערגאנג דער רוסען איבער דיא דאָנייא צו פערהינדערן אדער וועניגסטענס צו ערשווערען. דרייא טירקישע קריעגס-שיפע שטאנדען נון פאר מאטשין אונד באמבארדירטען פאר-וועהרענד נאך דעם גענגאיבערליינגערדען בראילא.

פלאטצליך האבען דיא רוסען צוריק באמבארדירט. נאך איינשטנדיגעם קאנאָנען-פייער טראף ענדליך איינע רוסישע באמבע דען דאמפפ-קעסעל איינעס טירקישען קריעגס-שיפעס, דיע-זער צערפלאטצטע זאָפאָרט אונד זעטצטע דאס שיף אין בראנד, דאס פייער דראנג נון שנעלל אין דיא פילווער-קאממער דעם קריעגס-שיפעס — אונד אין איינער מינוטע עקספלאָדירטע דאס גאנ-צע שיף אונד גינג מיט דער גאנצען מאנשאפט צו גרונדע, בלאס דער קאפיטאן קאנטע זיך רעט-טען, עס וואר איין גרעסליכער אונד שרעקליכער אנבליק פיר דיא טירקען, וואיבער אבער אינטער דען רוסען איין גראסעס פייר-געשריי ענט-שטאנד. דיא צאהל דער צו גרונדע גענאנגענען שיפפס-מאנשאפט וואָרדע פאָרגעסטערן מיט 200 אונד געסטערן נור מיט 150 בעצעפפערט, לעצט-טערע צופפער איזט אבער נאך דער גייעסטען אמט-ליכען מיטטהיילונג דיא רוסישע.

וואהרליך, דיעזער פאָרפאָלל וויָרד איינען שלעכטען אינדרוק בייא דען טירקען מאכען, אבער ענטמוטהיגען וויָרד ער דיא נוכט. פאָרליפיג דאבען דיא טירקען נאך אנדערע קריעגס-שיפע איף דער דאָנייא, אם דען רוסען אוהרע איבערגאנגס-פערזוכע נאך צו ערשווערען; אבער מאן גיבט זיך נוכט מעהר דער האפפנונג הין, דאס עס דען טירקען גלינגען וועדע דען איבערגאנג דער רי-סען איבער דיא דאָנייא גענצליך צו פערהינדערן.

דאך פינדען דיא טירקען דאראן איהרען טראָסט, דאס דער פריישאר איף פיר דיא רוסען אין אזיען איינגלייקס-שאר וואר. בייא באטום (אין דער אזיאטישען טירקייא אם שווארצען מעע-רע) דאבען דיא רוסען אם 11-טען מאי איינע דאָרט שטעהענדע טירקישע ארמעע אנגעגריפפען. דער קאמפף דויערטע פאָללע אכט שטונדען אונד ענדעטע מיט דעם צוריקדרענגען דער רוסען. בייא דיעזער גיעדעלאנע דאבען דיא רוסען 4000 מאנן פערלאָרען.

איינע קאנסטאנטינאפעלער דעפעשע פאם 12-טען מאי מעלדעטע: בייגאהע אין אללען אן דער דאָנייא לייגענדען רוסישען ארטשאפטען מאכען דיא רוסען פערזוכע, דיא דאָנייא צו איבער-שרייטען, ווערדען אבער איבעראלל דאראן פערהינדערט. דייטע מאכטען זיא פאָן ד ר ע נ י (ני' 20) איים דען פערזוך, דער אבער עבענפאללס מיס-לינגען איזט. אללע רוסישען אונד רומענישען אבייטען אין כאלאפאט (ני' 3) וואָרדען דורך דיא טירקישען מאנאנען פאָן וויָרדען (ני' 2) איים פערניכטעט. — אם 9-טען מאי האט נעמליך אין דעפטיגעס באמבארדירען צווישען ווידדין אונד כאלאפאט שטאטטגעפונדען. דיא פאָן דען רוסען אונד רומענען אין כאלאפאט ערריכטעטען בעפעס-טיגונגס-ארבייטען וואָרדען צערשטאָרט. — אם 10-טען מאי מאכטען דיא רוסען אין אלטענצא (ני' 11) איינען איבערגאנגס-פערזוך, דען אבער דיא טירקען פאָם עגזיסטיגען איפער פערהינדער-טען. דאס גגגענוויטיגע באמבארדירען דויערטע פאללע פיף שטונדען אונד ערסט גגגען 8 אוהר אבענדס נאהם דאס באמבארדירען אין עגדע, נא-טירליך מאנגטען דיא רוסען איך פאָן דאָרט איים דען איבערגאנג נוכט בעוויר-ششטעללגען.

איינע פעטערסבורגער דעפעשע פאם 12-טען מאי מעלדעטע: אין קאנסטאנטינאפעל דענקט מאן איך שאן דאראן, דאס דיא רוסען נאך איים לייפפ דעם זאממערס פאר דיעזער טירקישען רע-זידענץ-שטאדט ערשיינען קאנגטען: קאנסטאנטי-נאפעל וויָרד דאהער שטאדט בעפעסטיגט. דיא בעפעסטיגונגס-ארבייטען אים קאנסטאנטינאפעל וויָרדען פאָן דען בעוויאהגערן איסגעפיהרט.

פאָן דער קריעגס- אונד אינאבהענגיגקייטס-ערקלערונג רומענישען האבען וויר בעריכטס צו וויָרדע-ראלטען מאלען נעמעלדעט: דייטע איזט עס נון שאן איינע פאללענדעטע טהאטזאכע, דאס רומענען זיינע גענעלטע אינאבהענגיגקייט פאָן דער טירקייא אונד דען קריעג אן דיא טירקישע ערקלערטע, איך סערבען רוסעטע זיך צום קריעג גע גגגען דיא טירקייא, אינזערע גגגסטען נאכ-באר אים אסטען זינד אללזאָ אין פאללסטער קריעגס-טהעטיגקייט — אונד אינזערע מאָנארכיע בלייבט נאך איממער אינאבהענגיג! — עסטערריך-אונגארן דענקט זיך: "ווענן מאן נוכט ווייס, וואס מאן טהון זאָלל, טהוט מאן עבען נאר נוכטס, דאס דייסט: מאן בלייבט אינאבהענגיג!"

אי, דיא רומענישען צייטונגען טרייטען שאן פאָן איינעם גראסען מאנגרייכע רומענען, צו וועלכעם איך באלד דיא ביקאָוויינא, דזבענבור-גען אונד זיר-אונגארן גהאָרען וויָרדען — אונד עסטערריך אונגארן פאָטעסטרט נאך איממער נוכט גגגען דיא קריעגס-ווהרונג אן זיינען גרענצען! דאך יא! עגגלאנד אונד עסטערריך-אונגארן ריכ-טעטען איינע פראגע נאך פעטערסבורג, וואס דען איינגעטליך רוסלאנד מאכען וואָללע? אב עס דאך נור דיא בעזעצונג בולגאריענס אדער וויידקלי ערבעטיגען בעאבזיכטיגע? — רוסלאנד אבער בעאיללט זיך נוכט זאָ זעהר מיט דער בעאנט-וואָרטונג דיעזער פראגע; עס ערוואָרטעט ערסט דיא ערפאָלגע אים קריעגע; "ווענן איהם נון דאס גלוק גגגסטענגגגאָממען וויָרד", וואָרום זאָלל עס נוכט עגיגפיפפען וויָרדען? "ווענן עס געהט, וואָרום זאָלל עס אן אינזערען גרענצען קיינע גראסען שטאאטען בילדען?

אינזער קריעגס-מינסטער בעפינדעט זיך יעטצט אין קאָללסבאד, דאָרט וואר איך צו ענדע דער פאָרגען וואָכע דער פרוסישע קריעגס-מינסטער אונד נאך מעהרערע גגגעראלע, וועלכע דיא קריעגס-אנגעלעגענהייט אונד דיא מיליטעריי-שרייטען, ווערדען אבער איבעראלל דאראן פערהינדערט. דייטע מאכטען זיא פאָן ר ע נ י (ני' 20) איים דען פערזוך, דער אבער עבענפאללס מיס-לינגען איזט. אללע רוסישען אונד רומענישען אבייטען אין כאלאפאט (ני' 3) וואָרדען דורך דיא טירקישען מאנאנען פאָן וויָרדען (ני' 2) איים פערניכטעט. — אם 9-טען מאי האט נעמליך אין דעפטיגעס באמבארדירען צווישען ווידדין אונד כאלאפאט שטאטטגעפונדען. דיא פאָן דען רוסען אונד רומענען אין כאלאפאט ערריכטעטען בעפעס-טיגונגס-ארבייטען וואָרדען צערשטאָרט. — אם 10-טען מאי מאכטען דיא רוסען אין אלטענצא (ני' 11) איינען איבערגאנגס-פערזוך, דען אבער דיא טירקען פאָם עגזיסטיגען איפער פערהינדער-טען. דאס גגגענוויטיגע באמבארדירען דויערטע פאללע פיף שטונדען אונד ערסט גגגען 8 אוהר אבענדס נאהם דאס באמבארדירען אין עגדע, נא-טירליך מאנגטען דיא רוסען איך פאָן דאָרט איים דען איבערגאנגס נוכט בעוויר-ششטעללגען.

איינע פעטערסבורגער דעפעשע פאם 12-טען מאי מעלדעטע: אין קאנסטאנטינאפעל דענקט מאן איך שאן דאראן, דאס דיא רוסען נאך איים לייפפ דעם זאממערס פאר דיעזער טירקישען רע-זידענץ-שטאדט ערשיינען קאנגטען: קאנסטאנטי-נאפעל וויָרד דאהער שטאדט בעפעסטיגט. דיא בעפעסטיגונגס-ארבייטען אים קאנסטאנטינאפעל וויָרדען פאָן דען בעוויאהגערן איסגעפיהרט.

פאָן דער קריעגס- אונד אינאבהענגיגקייטס-ערקלערונג רומענישען האבען וויר בעריכטס צו וויָרדע-ראלטען מאלען נעמעלדעט: דייטע איזט עס נון שאן איינע פאללענדעטע טהאטזאכע, דאס רומענען זיינע גגגעלטע אינאבהענגיגקייט פאָן דער טירקייא אונד דען קריעג אן דיא טירקישע ערקלערטע, איך סערבען רוסעטע זיך צום קריעג גע גגגען דיא טירקייא, אינזערע גגגסטען נאכ-באר אים אסטען זינד אללזאָ אין פאללסטער קריעגס-טהעטיגקייט — אונד אינזערע מאָנארכיע בלייבט נאך איממער אינאבהענגיג! — עסטערריך-אונגארן דענקט זיך: "ווענן מאן נוכט ווייס, וואס מאן טהון זאָלל, טהוט מאן עבען נאר נוכטס, דאס דייסט: מאן בלייבט אינאבהענגיג!"

אי, דיא רומענישען צייטונגען טרייטען שאן פאָן איינעם גראסען מאנגרייכע רומענען, צו וועלכעם איך באלד דיא ביקאָוויינא, דזבענבור-גען אונד זיר-אונגארן גהאָרען וויָרדען — אונד עסטערריך אונגארן פאָטעסטרט נאך איממער נוכט גגגען דיא קריעגס-ווהרונג אן זיינען גרענצען! דאך יא! עגגלאנד אונד עסטערריך-אונגארן ריכ-טעטען איינע פראגע נאך פעטערסבורג, וואס דען איינגעטליך רוסלאנד מאכען וואָללע? אב עס דאך נור דיא בעזעצונג בולגאריענס אדער וויידקלי ערבעטיגען בעאבזיכטיגע? — רוסלאנד אבער בעאיללט זיך נוכט זאָ זעהר מיט דער בעאנט-וואָרטונג דיעזער פראגע; עס ערוואָרטעט ערסט דיא ערפאָלגע אים קריעגע; "ווענן איהם נון דאס גלוק גגגסטענגגגאָממען וויָרד", וואָרום זאָלל עס נוכט עגיגפיפפען וויָרדען? "ווענן עס געהט, וואָרום זאָלל עס אן אינזערען גרענצען קיינע גראסען שטאאטען בילדען?

אינזער קריעגס-מינסטער בעפינדעט זיך יעטצט אין קאָללסבאד, דאָרט וואר איך צו ענדע דער פאָרגען וואָכע דער פרוסישע קריעגס-מינסטער אונד נאך מעהרערע גגגעראלע, וועלכע דיא קריעגס-אנגעלעגענהייט אונד דיא מיליטעריי-שען מאסרעגעלן בעראטהען האבען. וואס זיא בע-שלאסען, ווירד פאָרלייפיג אין געהיימנים בלייבען.

אין דער פאָרגעסטריגען זיטצונג דעם אונ-גאריישען רייכסטאגעס וואנטע מינסטער-פרעזידענט טיסא: "וואס נון דיא אנפאָראנען מעהרערע דע-פיטירטען איבער אינזערע שטעללונג צו דעם רוסיש-טירקישען קריעגע אבגעלאנגט, קאנן איך נור זאָפיעל זאגען, דאס ווייר פאָרלייפיג אונפאר-טייאיש בלייבען. ווייר ווערדען פיר יעטצט שווייגען. ווערדען אבער דעראָרטיגע פערהעלטנעסע איינ-טרעטען, וועלכע אונס איים אינזערער אינפאָרטייא-ליכקייט הערוויסייסען, דאנן ווערדען ווייר ניכט מיט ו אָ ר ט ע ן, זאנדערן מיט ק אָ נ אָ נ ע ן שפרעכען!"

איבער דיא אבען געמעלדעטע גיעדעראלאנע דער רוסען אין אזיען, דיא פאָרגען פריישאר שטאטטגעפונדען, זינד הייטע פריה נאך פאָלגענדע דעפעשען איינגעטראָפען:

קאָנסטאנטינאָפעל 12-טען מאי. (אמטליך.) דער טירקישע אבער-כאָמאנדאנט אין באטום זינדעטע זאָעבען אן דען סולטאן פאָל-גענדע דעפעשע: איינע ציעמליך גראָסע רוסישע ארמעע-אבטהיילונג האט אם 11. מאי איינע אינזע-רער ארמעע-אבטהיילונגען אנגעגריפפען. נאך בלו-טיגעם, זעהר ערבייטערטעם כאמפפ, דער פאללע 8 שטונדען דויערטע, וואָרדען דיא רוסען צוריקגע-שלאגען. דער פערלוסט דער רוסען בעראגט 4000 מאנן, דער פערלוסט דער טירקען איזט פער-העלטנעסמעסיג גערינג.

דיא וויעגער "פרעססע" בראכטע איבער דיע-זען זיעג דער טירקען בייא באטום פאָלגענדע מעל-דונג: אונטער דעם קאָממאנדאָ דעם טירקישען גענעראלס אלי פאשא וואָרדען פריישאר דיא בייא באטום שטעהענדען פרייוויליגען פאָן דען רוסען אנגעגריפפען, אבער נאך בייגאהע 9-שטונדיגעם כאמפפ מוסטען דיא רוסען צוריקוויכען. דער פערלוסט דער רוסען בעלייפט זיך איף איינע-פעהר פיער-טויזענד מאנן.

נון לעזען ווייר אבער, וואס דיא רוסישע דעפע-שע איבער דיעזע שלאכט בייא באטום מעלדעט:

פ ע ט ע ר ס ב ו ר ג 13-טען מאי. אם 11. מאי איזט איינע אונזערער ארמעע-אבטהיילונגען, וועלכע טעפפער אין דיא אזיאטישע טירקייא פאָר-ריקען וואָללטע, מיט איינער טירקישען ארמעע-אבטהיילונג צוזאממענגעשטאָסען. דיא טירקען בעפאנדען זיך איף איינער פערשאנצטען אנהאָהען. עס ענטשטאנד נון איין העפטיגער געשיטצונג, כאמפף, דיא רוסישען שיעס-ווערק-צייג ערוויע-זען זיך אלס דיא בעסטען, דיא ווירקונג דער רוס-ישען קאנאָנען אזיזט בעוויאונדערונגסווערדה. דער כאמפף ענדעטע נון דאמיט, דאס דיא טירקישען פערשאנצטען אנהאָהען פאָן דען רוסען ער-שטירמט וואָרדען. דיא פערלוסטע דער טירקען זינד גראָס, דער פערלוסט דער רוסען שטעללט זיך נור איף 12 מאָרטע אונד 116 פערוואונדעטע.

אבער דיא אינפאָרטייאישען צייטונגען-בעריכטע-ערשטאטטער איף דעם אזיאטישען קריעגס-שויא-פלאטצע בעשטעטיגען דיא טירקישע מעלדונג, דאס בייא דער אם 11-טען מאי שטאטטגעפונדענען שלאכט בייא באטום ניכט דיא רוסען, זאָנדערן דיא טירקען גגגעזיגט האבען, אונד דאס דאָרט דער פערלוסט דער רוסען קיינע 12 מאָרטע, זאָנדערן 4000 מאנן בעטראָגט.

אלס נעגעראל איינהמען ליעס. אלס אנזיהרער דער סערבישנארמעע האט טשערנאיעף אין רען טירקען בערייטס שלעגע ערהאלטען. נון שיינט דער מאנן ליסט צו האבען, אויך אלס געגעראל בייא דער רוסישען ארמעע דיא טירקישען שלעגע צום צייטען מאלע צו מאסטען. ווער איינשען עס דיעזעס מאנגע איס אלעלעס הערצגען.

* (איין „גנב" אלס „בעל תשובה".) אין שעבעש-קעלדעמעש (שאראשער קאמיטאט) ווארדע אר דרייא יאהרען איס דער סינאגאגע אין „ספר תורה" געשטאהלען אונד אויך דיא צדקה-בוכסע ערבראכען, וועלכע 30 גולדען ענטהעלט. עס אנזען אין אנגע דעסען צאהלרייכע אהטונגען שאמט, אהנע דאס דיעזוך דאס געשטאהלענע וועדער צום אנזעהען געקאממען וארדען ווערע. אם 12-טען דיעזעס ערגעבען דער שמש דיא סינאגאגע אונד ערבליקטע איינען אנדערען געגענשטאנד אן דיא טהירע געלעהנט. דיעזער געגענשטאנד ווער נכסם אנדערעס אלס דאס אנד דרייא יאהרען געשטאהלענע ספר תורה. וויא עס שיינט, איזט אים דעם גנב אין „בעל תשובה" געוואָרדען אונד האט דאס געשטאהלענע ספר תורה זעלבסט צוריק-ערבראכט. — ווארום ער נכט איך דיא 30 גולדען ווידער צוריקגעבראכט האט? אלעלליכט ווירד ער אויך דעם נאך טהון. ער קאנן יא אין דיא „מתן בסתר-בוכסע" ערדען מאג איינע געוויסע סומע הייניינערגען, ביז דיא גאנצע סומע אן 30 גולדען געטילגט זיין ווירד. (אב דער בעל תשובה-גנב אינזערען גוטען ראטה בעאלגען ווירד, ווייסען ווער נא-טירליך נכט.)

* (ערצהערצאנג אלבערעכט) ווארדיעזער טאגע אין אראד (הונגשטאדט אן מראאצין). דיא קראאטען, וועלכע רוססען-פרייד-ליך זינד אונד אויך דען ערצהערצאג אלבערעכט פיר איינען רוססען-פרייד האלטען, האבען דען ערצהערצאג מיט גראסטער בעגייסטערונג עמפ-אנגען — אונד בייא דיעזעם עמפאנגע זאגאר דיא רוססישע אנאלם-הימנע געשפיעלט. וואס הייער בייא דען רוססען-פרינדליכען אינגארן איינען זעהר אינאנגענעהמען אינדרוק מאכטע. דיא קראאטען וואָלען גאנץ גאטטרלך, דאס זיך איך עסטערריך מיט רוסלאנד פערבינדע, אינ פיר זיינע בע-מיהונג דיא טירקישען פראווינצען באסניען אונד דיא הערצעגאווינא בעקאממע, דיא מיט קראאטיען צוזאממען צו איינעם קאניגרייכע פערייניגט ווערדען זאללען.

פרעומעראציאָנס-איינלאדונג.

ווער ערזוכען אונזערע געערטען פרענומעראנטען, דערען פרענו-מעראציאָנסבעטרעג אם 15-טען מאי צו עדלע נעדט (וואס גאנץ ווייטליך אויף איהרע „אדרעס-שליישל" אנגעגעבען איזט) איהרע פרענומעראציאָנגליך בים עמפאנגע דיעזעס בלאטעס צו ערגייזען, דאמיט וויא אויך דיא נעכסטען בלעטער אונ-אונסערבראכען בעקאָמען קאנגען.

נאכטראג.

דאס טרייזיגע פיר דיא טירקען איזט יעטצט נור דאס, דאס רוסלאנד שאן אויך איינען מיט-פערבינדעטען אן רומעניען האט, וועהרענד דיא טירקיא אלרייניג נאך נרגענד איינע איסזיכט אויף איסוועטיגע הילפע האבען קאנגע. דער דאנויא-קריעג האט בערייטס בעגאנגען, אויף דער גאנצען דאנויא-שטרעקע אן ווידדרין ביז אזמאיל איזט אלעס אין אלעלסטער טהעטיגקייט, וויא זיך נור אירגענדוויא איין רוססישער פערזוך צור ער-ריכטונג איינער בריקע צייגט, דא שטעהען שאן דיא טירקישען קריעגס-שיפע הינדערנד אים ווענג. וויא דיא רוססען-פרייגדע בעהינדערען, קאנגען וואהל דיא טירקישען קריעגס-שיפע דען דאנויא-איבער-גאנג דער רוססען פיר איינינג מאנע פערצאגערן, אבער נענגליך פערהינדערן קאנגען זיא איהן נכט!

דיא גראסטען אליטישען מאנע-בלעטער ארבייטען יעטצט דאהין, דאס ענגלאנד אונד עס-טערריייך-אונגארן דער טירקיא צו הילפע איילען זאללען, זא לאנגע עס נאך צייט איזט, עס קאנן דאנן צו שפעט ווערדען. דיא רוססען האבען יעטצט איהרע גאנצע מאכט אונד קראפט ענטפאלטעט, איהרע אונגעהייער גראסען פערבריייטונגען אונד פערריכטונגען דייטען אויף איינען גראסען געוואל-טיגען קריעג, דער נור אויף דאס גענצליכע פער-שלינגען דער טירקיא הינציעלט. יזענן זין איזט אונד ווענג, דאנן פערלאנגט עס פאן דער טירקיא פיעלע מיליאָרדען אלס קריעגס - ענטשעדיגונג. הייער זינד נון צוייא פעללע דענקבאר: ענטוועדער קאנן זיא דיא טירקיא ניכט צאהלען, וואס ווייר שאן הייטע פאר-אויסזעטצען מאנגען, אדער דיא ווירד זיא נאך פיעלער אנשטרענגונג זא צאהלען. צאהלט זיא דיעזע ניכט, דאנן האט רוסלאנד דיא בעסטע אויסרעדע, דיא גאנצע טירקיא אלס פאנד צו בעצאהלט ווירד. אין דיעזעם פאללע האבען ווייר אינזערען געפעהרליכען רוססישען גאבבאר אים ריקען אונד אויך דער ענגלישע הנדעל איבער דען אריענט איזט נעשעדיגט. אדער אבער קאנן דיא טירקיא נאך דען גראסטען אנשטרענגונגען דיא פיעלען מיליאָרדען אויסברינגען — דאנן ווירד רוסלאנד דאס טהון, וואס דייטשלאנד. עס ווירד נעמליך דאמיט זיינע ארמעען וועדער פערגראסערן, אים דאנן אויך איבער אינזערע הויז מאממען צו קאנגען. —

געשעפטסבעריכט

ווייצען פער סעפטעמבער 12.55—12.65 גול.
קוקורוץ פער מאי - יוני 7.60—7.65 גולדען.
האפער פער סעפטעמבער 7.85—8'05 גולדען.
רעפס (קאהל) פער אויגוסט 16'/₄—16'/₄ גול.
באנאטער פער אויגוסט 15'/₄—16'/₄ גול.

פעסטער שלאכטפיעה-מארקט. בייא דעם אם 9-טען ד. מ. היער אבגעהאלטענען פעסטער וואָכען-מארקטע וואורדען 1329 שטיק גראס- אונד 482 קליין-פיעה צו מארקטע געבראכט. היעפאן וואורדען פערקויפט: 23 שטיק שטייערע, פער שטיק פאן 100 — 180 גולדען, — 692 אָכסען דאס פאאר פאן 210—410 גולד. 395 קיהע דאס פאאר פאן 200—250 גול. 120 מעלק-קיהע דאס שטיק פאן 120—210 גול., 46 שטיק בייפעל דאס פאאר צו 160—280 גול., 366 שטיק קעלבער דאס שטיק פאן 15—35 גולד. 116 שטיק לעממער דאס פאאר 6 — 9 גול. פרייזע פער 100 קילאָ: אָכסען-פלייש 50—53'/₄ גולדען. קוה-פלייש 48'/₄—51'/₄ גולד., קאלב-פלייש 60—72 גולד. ביפעל-פלייש 43—46 גולד.

ווייגנער פרייזע.

שפייריטוס 37 גולד. צו 10·000 ליטער-פערצענט. —

לייגאל 43—43'/₄ גול. פער 100 קילאגראמם.
פעטראלעאום 23'/₄ גול. פער 100 ק.
ריבאל פער הערבסט 41—41'/₄ גולדען. פער 100 קילאָ.

לאמפא-ציעהונג פאם 9-טען מאי 1877.

הערמאנגשטאדט	67	16	17	20	44
לעמבערג	11	2	18	9	17
פראג	83	7	16	5	61

פעראנטווארטליכער רעדאקטער: מאיר ברגז ריין.

כאָנקורז.

אין דער היעזיגען איזראעליטישען אָרטהאָ-דאָקסען געמיינדע איזט דיא שטעללע איינעס שיב דער צוגלייך אין טיבטינגער אונד פאָרצוגליכער בעל תפלה זיין מוס, מיט דעם יאהרעס-געהאלט פאן 700 גולדען געבעסט האלבער שחיטה אונד גע-בענאיינקונפטען מריח אליל הבעיל צו בעזעטצען. רעפלעקטירענדע מיסען פאן פאָרגעהמען אָרט. האָדאָקסען ראבבינען מיט קבלות אונד מאָראליש-זיטליכען צייגניסען פערזעהען זיין, אונד ביז אבען גענאנגטער פריסט צור פראבע ערשיינען, נור דעם אקצעפטירטען ווערדען דיא שעזען פערגיטעט.

בערגסאם, אייר תרל"ז.
הערמאנן ווינקלער, פרעזעס.

לאָקאל-פערענדערונג.

צור קאָמאָדיטעט מיינער פ. ט. געסטע אונד ווייזענדען איבערזיעדעלטע איך אם 1-טען מאי ראדיאלשטראססע נו 7 אראטעהר נאסטענאיינגאנג. אונד עמפעהלע מיך איך פערגעהען אללען געעהרטען ווייזענדען איס בעסטע. אכטונגספאלל

לעאָפאלד גראָס.

וואָהנונגס-פערענדערונג-אנצייגע.

איך בעעהרע מיך היעמיט האפליכסט אנצי-צייגען, דאס איך פאם 1-טען מאי אב, אין דער ראמבאכגאססע נו 1 (עקע לאנגס- אונד ראמבאכ-גאססע) וואָהנע. אים פערגענען צוישפרוך בעסטעס, האכאכטונגספאלל

יאָזעף ראָזענבליטה.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פרוכטע		קוואלישע פער דעקפאל.	פער 100 קילאגר.
ווייצען	נייע גאנאטער	—	—.———
„	„	—	—.———
„	„	—	—.———
„	„	—	—.———
„	„	—	—.———
„	„	—	—.———
„	„	—	—.———
„	„	—	—.———
„	שרייס	74·6	15.50—15.60
„	„	75.5	15.70—15.80
„	„	76·4	15.90—16.—
„	„	77·3	16.05—16.15
„	„	78·3	16.20—16.30
„	„	79·2	—.———
„	„	80·1	—.———
„	פוסטער פארען	74·6	15.20—15.30
„	„	75.5	15.40—15.50
„	„	76·4	15.60—15.70
„	„	77·3	15.75—15.85
„	„	78·3	15.75—15.85
„	„	79·2	—.———
„	„	80·1	—.———
„	ווייסקוטורנער	74·6	15.90—16.—
„	„	75·5	15.55—15.65
„	„	76·4	15.75—15.85
„	„	77·3	15.95—16.05
„	„	78·3	16.10—16.20
„	„	79·2	16.25—16.35

פרוכטע	קוואלישע פער דעקפאל.	פער 100 קילאגר.
קאָרן	72	11.½ 11.¾
נעדסטע מאלע	62	8.20—7.80
נעדסטע פיטשעד	62	7.60—7.30
האפער	41	8.70—8.55
קוקורוץ באנאטער	—	7.80—7.70
אנדערע	73	7.70—7.60
הירזע	—	6.40—6.20

ווייצען	פער סעפטעמבער		12.55
			—.—
			—.—
קאָרן	פריהאהר		—.—
קוקורוץ			7.60—
נעדסטע			—.—
האפער	פריהאהר		7.85—
			—.—
			—.—
	רעפס		16.25

			15.30—15.40
			15.40—15.50
			15.50—15.60
			15.60—15.70
			15.75—15.85
			15.75—15.85
			—.—
			—.—
			15.90—16.—
			15.55—15.65
			15.75—15.85
			15.95—16.05
			16.10—16.20
			16.25—16.35

			33.50

			37.75

			30
			29
			28.20
			27.20
			26.20
			24.50
			23
			22
			20.25
			19.50

			75

מורז-טאבעללע פאם 9. מאי

געלד-קורז	קי	פל.
וולבער-אשיא	113	35
וויקאשען	6	10
קפעטרייזר-אונגאנישע 8 גולדען נאלד-שטיק (20 פראנקס)	10	36
נאפאלעאנס'	10	36
רוסישע „	63	65
20 פראנקשטיק	12	70
פאטיר יוזעף	1	41

לאאזע		
1839-ער רשפארשיל-לאז נאנצע	288	—
רעסטע „ „	288	—
1854-ער 4 פערצענטיגע שטאאטס-לאז	100	50
1860-ער „ „ נאנצע	106	75
רעסטע „ „	116	75
1864-ער לאז צו 100 גולדען	128	75
רעסטע „ 50 „	128	—
קאמא רענטענשיינע	20	—
שיינקען-לאז	11	75
קרעדיט-לאז	153	50
וולאר-לאז צו 40 גולדען	31	50
דאנאו-דאמפשיפס-גאזעלשאפט-לאז	93	50
אונגארישער לאז	16	75
קלעזעלשע „ צו 10 גולדען	11	50
כיאסטער „ „ 20 „	14	—
אגוער „ „ 40 „	28	—
מאלפי „ „ 40 „	26	—
וויאלפלראנד „ „ 10 „	13	—
מאלם-לאז „ „ 40 „	36	50

	קי	פל.
אולצבורגער לאז צו 20 גולדען	15	—
סט. גענאלס „ „ 40 „	23	50
פאלאטינער „ „ 20 „	17	—
שייפסער „ „ 100 „	119	—
רעסטע „ „ 50 „	60	—
וואלדשטיין „ „ 20 „	21	—
וויינישגרעצער „ „ 20 „	23	—
אונגארישע סטעמפלראנד צו 100 גולד.	72	25
רעסטע צו 50 גולדען	71	75
ווייגער לאז	91	50

ווערטה-פאפיערע.		
אונגארישע גרונדענטלאסטענגען	72	—
שפעטשיר-באנאטער	69	25
וקענבנגרישע	68	75
גאלאיישע	84	—
בוקאריעסער	79	—
אונגארישע אייזענבאהן-אקטיען	93	75
וויינצערגען-אקטיענגעזעלשאפט	71	50
פאפארישע דער אונגארישען באנקגעזעל-שאפט צו 5 אינגאלד פערצענט	88	25
דער אונגארישען וויסשטקען באנק צו 5 אינגאלד פערצענט	80	—
דער אונגארישען אלגעמיינען פערזיכערונגס-אנשאלט צו 5 אונד אינגאלד פער-צענט	—	—
רעסטע צו 6 פערצענט	—	—
דער פעסטער קאסעניראל-באנק	87	75

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest, 1877. Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

«זיגן דעם סולטאנס» געבעטען וואיר־דיי. דער פאָר־שטאנד שטעקטע נאטירליך דען «שאר־פען פערד־ווייז» אין דיא טאשע, אהנע איין וואָרט דער ער־ווידערונג געזאגט צו האבען. אונד דאך האבען דיא יודען אין יאסס פאללקאממען רעכט, ווענן זיא פיר דען זיגן דעם סולטאנס בעטען. יאסס איזט נעמליך דיא הייפטשטאדט דער מאלדאוויא, דיא אלס איין טהייל רומעניענס אונטער ט ר־ק י ש ע ר אבערהערשאפט שטעהט. דיא יודען האבען דאהער פאללקאממען רעכט, ווענן זיא דעם «הוי מתפלל בשלמה של מלכות» געוויססענ־האפט נאכקאממען. פריילך, אב דיעס איינען רו־סישען קאממאנדאנטען געגענאיבער איך קלאר זיא, איזט איינע גאנץ אנדערע פראגע.

* (דער רוסישע קאזערקא איינע אויך אינע «קאנשטיטוציאן» געבען!) דער רוסישע קאזער, «עלבער דיא טירקייא אינטער דעם פאָרוואנדערע אבערפעל», דיא סלאווישע בעפאלקערונג פאָם טירקישען יאָבע צו בעפרייען, האטטע הייבער רעכט פעלע פאָר־ווייפע אנצוהאלטען. מאן זאגטע: אין דער טירקייא הערשט יא דיא «קאָנשטיטוציאָן», וועהרענד אין רוסלאנד ווירקלך ניר דיא «דיקטאטור קנעכ־טונג» דער רוסישע קאזער, דער אלל זיך אין פאלגע דעסען צו דעם עגטשלוססע איינגעפאסט האבען, איך אין רוסלאנד דיא קאָנשטיטוציאָן איינ־צופירען. דיא עדאָר איס פעטערסבורג טעלע־גראפירט ווירד, ווייל דער רוסישע האף, דאס הייסט דיא אומגעבונג דעם קאזערס, פאָן איינער קאָנשטיטוציאָן ניכטס ווייסען. דאס גאנצע איזט נאטירליך אין איינפאכער שווינדעל. דער רוסישע קאזער מאכטע איינמאל ביא דער וועלט אים יע־דען פרייז אלס פיעדעל־אבערדער מאן אונד אלס פריינד דער פייהייט געלטען. זא ערקלערטע דער־זעלבע בעקאנגטליך פאָר מעהרערען מאנאטען: «אין גאנץ רוסלאנד בין איך עס אללין, דער פיר דיא ערהאלטונג דעם פריעדענס איינשטעהט!» — יעטצט זאגט ער ווידער: «אין גאנץ רוסלאנד בין איך עס אללין», דער דיא «קאָנשטיטוציאָן» אינ־פיהרען מאכטע!» זא זיכט דער רוסישע קאזער אללע פעהלער דייער אומגעבונג אונד דעם רוסי־שען פאָלקע צוצושיעבען, «ווערענד ער זעלבסט אלס «עגגעל דעם פריעדענס» אונד דער פייהייט» געלטען ווילל. מאן ערצעהלט אללגעמיין פאָלגענדע אינטערעסאנטע בעגעבענהייט: «פאָר קורצעם וואיר־דע פאָדעסאָר בילדאטה איס ווייגן נאך קישענעף בערופען, אים דען רוסישען קאזער וויי־גען דער שטיג־קראנקהייט צו אפעריען. דער קאזער פראגט דען פאָדעסאָר נאגען בעזאָרגנ: «אב ער וואָהל דיעזע שמערצהאפטע אפעראציאָן

שטאטטגעפונדען. אם ענדע זיעגטען דיא טירקען פאָן איזאקי אונד דיא רוסען אין איזמאעל מוס־טען דאס פייער איינשטעללען. דא מאכטע אין יידישער סאלדאט אים טירקישען לאגער אָפאלגע־דע בעמערקונג: «בין יעטצט דורפטען דיא קינדער פאָן צחק (נעמליך דיא יודען) אין דער ארמעע דער קינדער פאָן ישמעאל (נעמליך דער טירקען) גיכט דיענען; נאך דער נייען פייגען קאָנשטיטוציאָן קאנן דאס יא געשעהען — אונד גין זעהעם, וויא יצחק (איזאקי) געגענאיבער ישמעאל (איזמאיל) טאפפער קעמפפען מאגן.»

* (דער בוכעלי אויס דעם אונגארישען רוסטאנג.) אין דער פאָרגעסטרעגען זיטצונג דעם אונגאָרישען רייכסטאגעס ריכטעטע דער דעפוטירטע טשאָטאר אן טיסא פאָלגענדע קאָמישע אנפראגע: «האט הערר טיסא דאפאָן קענטנים, דאס דער רוסישע אזוער דיא פאָלגישען קאטהאָליקען אונטער־דריקט! אונד ווענן יא, וואָרום פערהינדערט ער דאס גיכט?» הערריך עגטשאטר אין שאללענדעם גלעכטער, דא דאך טיסא דעם רוסישען קאזער גיכט צו שאפפען האט, הערר וואהרמאגן איילטע צו טשאָטאר אונד זאגטע צו איהם: «וא האבען שלעכט געפראגט, זיא מיסען דיא פראגע זא ריכ־טען: «האט הערר טיסא קענטנים דאפאָן, דאס נאָטט דיעזע שלעכטע ווילט געשאפפען האט — אונד ווענן יא, וואָרום האט הערר טיסא דאס גיכט צו פערהינדערן געזוכט?»

* (דיא זיעבענבירגער רו־מענען) האבען אן דיא רומענען פאָן בוקא־רעסט אינען אייפריף עילאסען, אין וועלכעם זיא איהרען בריידערן אין רומעניען אבראהען, מיט רוסלאנד צו האלטען. דיעזער אייפריף לוי־טעט: «געכט אכט, בריידער! רוסלאנד האט נאך גיע זיין פערשפרעכען געהאלטען. רוסלאנד ווירד איך פערשלוגען, ווירד אים רומעניען אינע רוס־סישע אנטעריאָלטע פראָווינץ מאכען. אין רומעניען ווערדען דאנן קאנשוק אונד קנוטע הערשען, אונד ווער גיכט פאָלגען ווירד, ווירד נאך סיבירען טראנספפארטירט. האלטעט ליעבער מיט עסטער־ריידי־אונגארן. דא עקסטרען מיינע קנוטען אונד קיין סיבירען; הייער הערשט גלייכעס רעכט פיר אללע!» —

* (צו דען פראָפעסאָרען אם הייזיגען ראבבינאטס־סעמי־נאריאום) זינד ערגאנגען וואָרדען: 1) דער הייזיגע דיין ר׳ שמואל ליב בריילל, 2) דער לייפ־ניקער ראבבינער, הערר בלאָך, 3) דער הייזיגע פראָפאָראנדער־ווערקטאָר, הערר דיישט אונד 4) דער סענעדיגער ראבבינער, הערר באכער.

איסהאלטען ווערדע?» דער פראָפעסאָר ערוי־דערטע: «אייערע מאיעסטעט קאָנגען גאנץ בע־רוהיגט זיין. איהרע קאָנשטיטוציאָן (קאָנפעדעראָ־בעשאפפענהייט) איזט יא רעכט געזונד, אום זא עטוואס ערטראגען צו קאָנגען!» הערר פראָפעס־סאָר (ערוידערטע הייערוף דער קאיזער ביטטער לעכלענד) זיא שפרעכען מיר דא פאָן איינער «מאָ־שטיטציאָן». אך ביטטע זעהר, מיר זא עטוואס גיכט איינרעדען צו וואללען. ליעבער בעהאלטע איך נאָך מיינען «שטיין», בעהאלטען זיא זיך אבער ניר ווייטער איהרע «קאָנשטיטוציאָן!» — אונד גין ווילל מאן דערר וועלט איינרעדען, דאס דער רו־סישע קאיזער פלאטצלך אין פרייד דער «קאָנשטי־טוציאָן» געוואָרדען זיא!

* (איין בוכסבען צו ווייט!) איס קאָנסטאנטינאָפעל ווירד זאעבען אָפאלגענדעס געמעלדעט: דיא טירקישע רעגיערונג געהט מיט דעם פראגע אים, דען יודען אין זיד־אראבען איינע בעדייטענדע שטעללונג איינצוריימען. זיא ווילל נעמליך פיר דיא יודען איינע איינגענע שטייער־פעייאלטונג אונד איינע איינגענע גערכטסבארקייט אינפיהרען. גין, דערר גטע ווילל דער טירקי־שען רעגיערונג פערדיענט געוויס אללע אנערקענ־נונג. אללין דיא געהט הייבער אין בוסבען צו ווייט! דיא יודען־עמאנציפאציאָן אדער דיא בור־גערליכע גלייכשטעללונג דער יודען בעשטעהט דארין, דאס עס פיר יודען קיינע «איסנאהמס־געזעטצ־צע» גיכט. וואָצו איינע בעזאנדערע שטייער־פער־וואלטונג? דיא יודען צאהלען יא דיא שטייערן גיכט אלס ווירען, זאגטערן עבען אלס שטאאטס־בירגער! וואָצו פערגער איינע בעזאנדערע גע־ריכטסבארקייט? אלס שטאאטס־בירגער מיסען דיא יודען דען אללגעמיינען לאנדעס־געזעטצען אונטערוואָרפען זיין! וואָ געזאגט, דיא טירקישע רעגיערונג געהט דא דען יודען בעגעגנסטען. דאס איזט אבער אין פעהלער, דא איינע גגסט הייטע גע־וועהרט, מארגען ווערדע ע ג נ ט צ א ג ע ן ווער־דען קאנן. ווענן דיא טירקישע רעגיערונג עס מיט דען יודען ווירקליך גוט מיינט, זא בריינגט זיא דענ־זעלבען קיינע «עקסטרא ווארסט» צו בערייטען, זאָ־דערן איהנען אללע רעכטע איינצוריימען אונד איך אללע פפליכטען אויפצולעגען, ווילכע דען איב־רגען שטאאטבירגערן גגענגאיבער בעשטעהען!

* (איין באמבארדירען צוו־שען יצחק אונד ישמעאל.) פריי־טאג האט איך אין באמבארדירען צווישען דער טירקישען שטאדט איזאכטשא אדער איזאקצי (גי־22) אונד צווישען דער גגענגאיבערליגענדען שטאדט איזאמאיל אדער איזמאעל (גיט־21)

«בייך דיין אמת, זא פינדע איך זיא גיכט מעהר, דיא גטע בילה.»

«קאנגסט דער הערר מיינע מוטטער?»

«נעיין, זעהר גיט. זיא וואר אייגע זאגפפט, בראוט פרוא, אבער זיא לעבט פאָרט אין איהרער פאָכטער.»

«דער הערר איזט צו גטטיג.»

«וא לאנגע קאנן עס דויערן, בין איער פאָטער צו־ריקקעהרט?»

«איך האפפע, ער ווירד זעהר בלד קאָממען.»

«זא ערלייבט, דאס איך איהר ערוואַרטע.»

«זעהר גערן, מיין הערר!»

זיס גגנג דארוף הינדס אונד שיקטע דען קוטשער גגכטס פפערד אונד וואגען אין דאס נאפפ־הויז. דאגן קערטגע ער ווידער אינס הייז צוריק.

«דארף איך פראגען, (זאגפט דאס יונגע מערכען) פאָן וועם דער פאָטער דיא עדרע דעם בעזוכטס האבען וואלל?»

«איך בין אללער פיינער איינעס פאָטערס.» דאך וויא איזט איער נאמע?»

«איך הייסט יודיטה (יהודית).»

«אין שאָנער נאמע! זעהט דעם ה א ל א פ ע ר ן, דער איך צו נאהט קאָממען וואללטע!»

«איך פערשטעהט איך גיכט, הערר!»

«קענגט איהר גיכט דיא גגשיכטע פאָן י ו ד י ט ה אונד ה א ל א פ ע ר ן? (דיא גגשיכטע איזט אין קור־צעם פאָלגענדע: דער בעריהמטע פעלדהערר פאָן נבוכדנצר, נאמענס ה א ל א פ ע ר ן, בעלאגערטע אייגע יודישע שטאדט, זא דאס דיעזע אין גגפאהר וואר, פאָן דעם פינדע איינגגאָממען צו ווערדען. דא בגגאב זיך דאס שאנטטע יודישע מערכען, נאמענס יהודית, צו האלאָפערן, דיעזער פפלייכטעט זיך זאָפאָרט אין דאסזעלבע. יהודית בעריהמטע גון דען האלאָפערן אונד האט איהם ווערגנד דיינגס דיי־שעס דען קאָפף אבגגעהייען — אונד זא וואורדע דיא שטאדט גערעטטעט.)

«וואָהל קענגע איך דיא; אללין איך ווייס גיכט, וואס איהר דאמיט זאגגן וואללטעט.»

«ווייסט איהר גיכט, דאס האלאָפערן ווענגן דער שאָ־נגן יודישע דען קאָפף פפלאָגן?»

יודיטה פהלטע זיך זעהר בעלערדיגט, ווייל ער דאך מיט איינער אללגען פפרגליכגן האט, דיא דייעקע צו איינגס פפלרהערן גגגאנגגן, אים איהן צו פפרגהיגן.

«הערר! (ריעף דיא עגטייסטע אויס), אין וועלכער שפראכע גגפרוים איהר איך מיט מיר צו שפרעכגן?»

זיס לאכטע.

«נאגין מיינע יפלינע מוטטער! (זאגפט ער פאָר זיך הין) אבער נאָך פאָן דער שאָנגן צייט אין היידעלבערג הער?»

«פרעיהיט מיר! (זאגפט ער דאגן לויט) איך וואָלל־טע איך גיכט בעליידיגגן; איך בין גגוואָהגט אן פרגטס לייגגן האָפפן אומגגגעהגן, אונד דא איזט דיא שפראכע אללערדינגס איינע אנדערע אלס אין דעם הויזע איינגגס ראבבגגערס! איהר קאָממגט מיר גלייכגן, נאר מאגגט פאָר־גגהמגט דאמגט ווידדע זיך גגשמייכלט פיהלגן דורך אין דער־אייגגגס קאָמפפלימגגט. — —

דיא מהרע גגנג אויף, אונד ר׳ שמחה מאס איין. ער וואר איין אלטער מאגן גגוואָרדגן, ווידדעם איהן זיס הייגלך פפלאפפגן האפפטע. שגגעוייסט לאָקגן אום־

ווילגלשען זיין עהרווירדיגגס הייס. זיינע גגשפאלס וואר אבגר נאָך קרפפטיג, זיינע האלגגגג אויפרעכס.

זיס מאס איהם עגפגגגגן.

«פרעיהיט רבי (זאגפט ער), דאס איך אייפ־וזכטע.» —

«איהר דיר מיר ווילגלקאָממגן.»

«איך בגן אויס אגגגאגן.»

«אויס איגגער דער שבע קהלות?»

«גגין, פאָן דער טירקישגן גגגגגע. איך האבע אייך גגיסט צו בעשפללגגן.»

«פאָן וועם?»

«פאָן יעמאגדעס, דער אייך יעהר נאהע אגגגעהט.»

«איך קגגגגע גגגמאגדגן דגראס; איך האבע אין דער פפגגגע קגגגע פפרוואגדטשגן.»

«האפפטע איהר גגכט אגגגגן שווגפפפגגג־וואהגגגן, דגן איהר עגצאגגגן, וואָ אייער אגגגגגגגס קגגד?»

«דאך גגכט פאָן דגס?»

«פאָן עגגגגן דגס?»

«לעבגס ער נאָך?»

«ער לעבגס אונד איזט גגגוגד; אללגגן ער איזט אגס, יעהר אגס.»

«ער וואָלל צו מגר קאָממגן; איך וגלל דאס וגגגגגגגן, וואס איך האבע, מגס איהס מהגגלגגן. איך האבע גגגן ערבמהגגל איזט דגס נאכלאפפפפ מגגגגגר עלפפגגן פפר איהגן פפרגלאפפפגן האפפטע.»

«אונד איהר ווירדגס איהס, דגס אונדאנקבאר־גגן, דער איך הגגגלך פפרלאפפפגן האפפ. פפרגגגגגגן?»

(פאָרגגگ

ווילגלשען זיין עהרווירדיגגס הייס. זיינע גגשפאלס וואר אבגר נאָך קרפפטיג, זיינע האלגגגג אויפרעכס.

זיס מאס איהם עגפגגגגגן.

«פרעיהיט רבי (זאגפט ער), דאס איך אייפ־וזכטע.» —

«איהר דיר מיר ווילגלקאָממגן.»

«איך בגן אויס אגגגאגן.»

«אויס איגגער דער שבע קהלות?»

«גגין, פאָן דער טירקישגן גגגגגע. איך האבע אייך גגיסט צו בעשפללגגן.»

«פאָן וועם?»

«פאָן יעמאגדעס, דער אייך יעהר נאהע אגגגעהט.»

«איך קגגגגע גגגמאגדגן דגראס; איך האבע אין דער פפגגגע קגגגע פפרוואגדטשגן.»

«האפפטע איהר גגכט אגגגגן שווגפפפגגג־וואהגגגן, דגן איהר עגצאגגגן, וואָ אייער אגגגגגגגס קגגד?»

«דאך גגכט פאָן דגס?»

«פאָן עגגגגן דגס?»

«לעבגס ער נאָך?»

«ער לעבגס אונד איזט גגגוגד; אללגגן ער איזט אגס, יעהר אגס.»

«ער וואָלל צו מגר קאָממגן; איך וגלל דאס וגגגגגגגן, וואס איך האבע, מגס איהס מהגגלגגן. איך האבע גגגן ערבמהגגל איזט דגס נאכלאפפפפ מגגגגגר עלפפגגן פפר איהגן פפרגלאפפפגן האפפטע.»

«אונד איהר ווירדגס איהס, דגס אונדאנקבאר־גגן, דער איך הגגגלך פפרלאפפפגן האפפ. פפרגגגגגגן?»

(פאָרגגگ

פערשידענע ניאוגרויטען.

* (שאמשישש אונד דער מ־גים־מ־ער־פ־ד־ז־ד־ע־נ־ט־ש־ס אָ.) וויא ווייט מעגלעכ־איש אין אַ־ריגער נימעמער מיטגעטהיילט, האט דער שאמשישש דיא אנטוואָרט דעם הערן טיסא בעצילוך דער אבשעדריגונג דער אונטערן דאָיא ניר «מיט בערוועען» צור קענטנים גענאמ־מען, דאס פאַרלאמענט האט יעדאך ענדליך דיזע אנטוואָרט «אהנע בערוועען» צור קענטנים גענאָמ־מען. אין פ־ווייאטעם נעשפ־רעכע אוידרד שפעטער הערן שאמשישש דער פאַרוואָרף גע־מאכט, ער האבע דיא רעגיערונג דורך זיינע אי־סער נ. אין פערלעגענהייט געבראכט. שאמשישש ע־ווידערטע יעדאך: מאן גלייבע מיר דאך, איך וואָלטע ניכט שארף ווערדען, דענן וואָלטע איך אך ריקטסלאָז זיין, דא ווערדע איך דעם טיסא גערادע הערים ערקלערט האבען: וואס אך אי־נענטליך בערוועע! איך בעדוועע נעמ־לוך דאס אינגערע מאָנארכיע, דיא איבער 10000 מוואדראט־מילען ענטהאַלט, מעהר אלס 35 מיל־ליאָנען איינוואָהנער צאָהלט, איינע מיללאָן מאנן בעוואָפנעט אין דען קריעג שיקען קאָנען, אונד יעהרליך איבער 80 מיללאָנען גולדען פיר דיא ארמעע איינגיבט — איך בעדוועע, דאס אונזע־רע מאָנארכיע אין דיעזער קריטישען צייט דענאך מיינע האנד אונד מיינען פוס ווירד, אונד בלאס מיט שרייבען נאך פעטע־סבריב אונד נאך קאָנסטאנטינאָפעל זוך ווערדע, אם פיר אונזערע שיפ־פאָהרט איין דער דאָנייא «גנרגיע שאנגע» צו בעטטעלן. דאס איזט, וואס איך איינגענטליך בעדוועע. איך העטטע אלל דיעס געזאגט, אללין אלס מיטגליעד דער רעגיערונגס־פאַרטיא קאָנטע אונד דורפטע איך דיא וואהרהייט ניכט זא שא־נינגלאָז הערוויזאגען. דאנקען ווייל נאטט, דאס דיא איינערסט־לינקע הינטע דען פערשאנד ניכט האט־טע! — נין, הערר שאמשישש האט טהיילווייזע רעכט, טהיילווייזע יעדאך אונרעכט. — ער האט רעכט, ווענן ער עס «בעדוועליך» פינדעט. דאס אונזערע מאָנארכיע זיך בלאס איין פערוואהרונגען אונד בישטען פערלענט אונד איהרע אינטערעס־סען ניכט אלזאגלייך מיט דעם שווערטע אין דער האנד פערטהיידיגט. — ער האט אבער אינ־רעכט, ווענן ער פיר דיעזען בעדוועליכען צוישטאנד דיא «רעגיערונג» פערגאנוואָרטליך מאכען וויל. ניכט דיא רעגיערונג טראגט הינפיר דיא שולד, זאנדערן דיא בעפאלקערונג אונזערע מאָנארכיע, וועלכע איים דען פערשידענסטען שטאממען בעשטעהט! מאן וויים יא רעכט גוט, דאס דיא קראָאטען, דיא סראוען אין זיד־אונגארן אונד דיא טשעכען אין באהמען זעהר גערינג דען רוסען זיך אין דיא ארמע וועגען מאכטען. וויא דאך אלזא אונזערע מאָנ־ארכיע מיט רוסלאנד זא לייכט דען קאמפף אויפ־נעהמען, ווענן זיא לוידער מיט זאלכעם «עזנדעל» צו טהון האט! הויפין לייגט דאס גראסע גע־הימנים, וועסהאלב אונזערע מאָנארכיע טראגען אידער אייסערן שטערקע אונגעלוך דאך רעכט שווארץ איזט.

* (אין שקאנדאל אין אנ־ראם!) ערצהערצאג אלבערעכט בעזוכטע אין דען לעטצטען טאגען דער פאַריגען וואכע דיא קראָ־אטישע הייפטשטאדט אגראם, אום דארט דאס מו־ליטער צו בעזוכטען. דיא אגראמער בעגעטצען יעדאך דיעזע פעראנלאססונג צו איינעם שאנדא־לע, דער נאמענטליך הער אין אונגארן איינען זעהר פיינלידען אינדרוק מאכטע. דיא ערצהערצוג אונד דיא בעפאלקערונג פאַן אגראם בעריטטע געמליך דעם ערצהערצאג איינען זעהר פיינלידען עמפ־פאנג, בייא וועלכעם פאַן דער מוזיק דיא «רוסישע פאלקס־הימנע» גנשפעלט וואָרדע! מאן מאנן זיך דא דיא פערלעגענהייט דעם ערצהערצאגס לייכט דענקען. דאס גאנצע «אר אלס אין «טראטש» גע־נען אונגארן גנשפעלט. וויל הערר הר סאפטאָ־פיינלידע איינאהמע געפינדען אונד דעביא טרקען־פיינלידע געזינגען צום אינדרוקע גע־לאנגטען, וועלכען דיא קראָאטען דעם ערצהערצאגס דרוסישען אין פיינלידע! אללין צוויא פינקטע דיפען דיעביא ניכט איסער אכט געלאסען «הערען», ערסטענס, דאס אין אונגארן בייא דעם פיינלידען עמפאנגע דער מאפטאס ניכט דיא רעגיערונג זיך בעטהיילגטע, אללעם טהאט דיא בעפאל־קערונג אים פיינער עגטשטעהונג, אונדערס יעדאך אין קראָאצען, וא דיא לאנדעס־ר ע ג י ע־ר ונג דיא רוסישע פאַלקס־הימנע אויפגעפעלען לעים! צווייטענס לייגט דען אינע גראסע בע־לייהונג פיר דען ערצהערצאג, דען מאן אהנעהין אלס «יסעפינלידע» פערשיען האט. זעהר קלוג האנדעלטע דאהער דער ערצהערצאג, אינ־דעם ער אינע דעפטאציאן דער אגראמער אינ־ווערזטעטס־שטודענטען נאר ניכט עמפאנגען «אללטע. דיעזע שטודענטען־דעפטאציאן «אלל־טע דעם ערצהערצאג אינע «אדרעסע» איבער־ריכטען, וואָרן ערזוכט ווירד: «באמנען אונד דיא הערצוגאיינא מיט קראָאצען צו אינעם מאנ־ריכטע צו פאַריינגען!» דאס לייבע קראָאצען מאכטע זיך אלזא פאַן אינגארן לאזטיסען. עס האט נעוויס דעם «ילדען רוסענען דיעזע רעיאָלוציאָנע־רען אין בעשטעבונגען אבגעוינקט, נין דארף מאן אבער אין קראָאצען ניכט פערגעסען, דאס מאנס ווער אונד דענמאריק־האלשטיין האבען דיא נאראנטע אי־בעינאמטען.»

«ווענן דאס איזט, זא מאכט דיעזע פינקט קיינע שווערינקייטען ווייטער. איך בין בעריט. דעם פינגען איין אנלעהען צו נעוועהרען. וויא ווייט נעהען אייר פאָלמאכטען?»

«מיינע פאָלמאכטען ווער דיא ווייטגעהענדסטען, דיא איהר אייך דענקען קאָנגט. היער זעהט איינע ווייטע פאַם פיינגען אייסנעשפעלטער שולדשיינע. מיט ווינער נאמענס אנשטעיש־ס אונד ווינעם ווענגל.»

דער קאפאָליק בעטאכטעט דיא שולדשיינע.

«איהר נעניעסט דאס פערטרויען אייעס הערן (זאנ־טע ער דאנן) אין אויסנעדעהנטעסטעם מאאסע.»

דאס נעשפאָס וואורדע עזדליך צו בייטרויטשיגע צופ־ידענהייט בעגעגעט. דיא אויפגאנאמענען נעלדע־ נענען אין נעשן וווכסעלן אויף אפפסעדראמער אונד אנ־ווערפענער הייזער נאך בייסעל אב. נעמעהר מאכטע זיך וס אויף דען וועג. אום ווענן אנקעל אין אפפנהיים צו בעזוכען. —

זעכעסטעס קאפיטעל.

עס וואָרען נאנען אייגענע נעפיהלע, דיא ווס אפפנ־הייטער בעשטיטטען, אלס ער נאך אפפנהיים פאהר. וויא ער זיינע ערסטע ווינגע פערלעבע האטטע. מאן אללען ווי־מען קאמען דיא בעוואָהנער דער שאפאס צו לייפען, אום דיא עקזיסטענץ אנצוטשווינגען, אונד אלס נין נאר דיא קינ־שע אפ דעם הויזע דעם ראבבינערס הינפלע, דא ערייכטע דיא נייגיערדע דער לייטע דען האנסטען נאר, אונבעקום־מערט אום דיא נאפפנדען אונד פלוטטערנדען לייטע ווער אונד דענמאריק־האלשטיין האבען דיא נאראנטע אי־בעינאמטען.»

«ווענן דאס איזט, זא מאכט דיעזע פינקט קיינע שווערינקייטען ווייטער. איך בין בעריט. דעם פינגען איין אנלעהען צו נעוועהרען. וויא ווייט נעהען אייע אפפלמאכטען?»

«מיינע אפפלמאכטען ווער דיא ווייטגעהענדסטען, דיא איהר אייך דענקען קאָנגט. היער זעהט איינע ווייטע פאַם פיינגען אייסנעשפעלטער שולדשיינע, מיט ווינער נאמענס אנשטעיש־ס אונד ווינעם ווענגל.»

דער קאפאָליק בעטאכטעט דיא שולדשיינע.

«איהר נעניעסט דאס פערטרויען אייעס הערן (זאנ־טע ער דאנן) אין אויסנעדעהנטעסטעם מאאסע.»

דאס נעשפאָס וואורדע עזדליך צו בייטרויטשיגע צופ־ידענהייט בעגעגעט. דיא אויפגאנאמענען נעלדע־ נענען אין נעשן וווכסעלן אויף אפפסעדראמער אונד אנ־ווערפענער הייזער נאך בייסעל אב. נעמעהר מאכטע זיך וס אויף דען וועג. אום ווענן אנקעל אין אפפנהיים צו בעזוכען. —

זעכעסטעס קאפיטעל.

עס וואָרען נאנען אייגענע נעפיהלע, דיא ווס אפפנ־הייטער בעשטיטטען, אלס ער נאך אפפנהיים פאהר. וויא ער זיינע ערסטע ווינגע פערלעבע האטטע. מאן אללען ווי־מען קאמען דיא בעוואָהנער דער שאפאס צו לייפען, אום דיא עקזיסטענץ אנצוטשווינגען, אונד אלס נין נאר דיא קינ־שע אפ דעם הויזע דעם ראבבינערס הינפלע, דא ערייכטע דיא נייגיערדע דער לייטע דען האנסטען נאר, אונבעקום־מערט אום דיא נאפפנדען אונד פלוטטערנדען לייטע ניכט מיט דער מראנקען טירקיא, זאנדערן מיט אנגארן צו טהון האבען, וויא מאן נאך קראפט נעגען האט, זאלכע אנמאסנגען נעדער־ צישלאגען! — אין דער הייטיגען (מאנטאגס־) זיטצונג דעם ריכטסאנעס בראכטע ערנסט שי־מאני וועגען דיעזעס אונערהארטען שהאנדאלס פאלגענדע אינטערפעללאציאָן אין: אך פאנע דען הערן מיניסטער־פרעזידענטען: 1) איזט עס ריכטיג, דאס דיא מילישע־מוזיק בייס עמפאנגע דעם ע־רצהערצאגס אין אגראם דיא ר ו ס י ש ע פאלקס־הימנע גנשפעלט האבע? — 2) איזט עס ריכטיג, דאס בייא דיעזער פייעליכען פערנאלאס־סונג זאגאר ר ו ס י ש ע פאהנען בענוטצט וואָר־דען? — 3) איזט עס פערגעס ריכטיג, דאס אן דיע־זער רוסענפיינדליכען קונדגעבונג זאוואהל דיא קראָאטישע רעגיערונג, אלס אויך דיא מיליטע־ר־שען אלזאלדאטען בעהאנדען טהייל גענאמען? 4) ווענן אבער אלל דיעס ווירקליך דער פאלל געוועזען, דאנן מוס אך ערסט פאנגען: אב דענן אין זאלבעם פערהאלטען מיט דער «אינטאר־טיאנאלען» האלטונג פ ע ר א ו נ ב א ר זייא, וועלכע אינזערע מאָנארכיע דעם רוסיש־טירקישען קריעג גענאנבער בין הייטע איינגעטמט? — דיא אינטערפעללאציאָן ווארדע דעם מיניסטער־פרעזידענטען צור בעאנטוואָרטונג איבערגעבען.

* (ווער לייפט דאפאן?) אין פאָריגער נוممער בראכטען ווייר דיא לעגענדאפטע פעטע־סבריגער מעלדונג, דאס צאהלרייכע טיר־קישע פאלדאטען אינד אפפיציערע אונס רוסישע לאנגער הינבערלייפען, ווייל זיא איהרע לאהנונג ניכט ערהאלטען. ווייר האבען דאמאלס דיא גאנצע מיסטהיילונג אלס «רוסישע שווינדעלייא» בעצייכנעט. וואס אבער פאללאמאמען וואהר איזט, דאס זאנט אונס פאלגענדע דעפעשע אים יאסס, אפ 11טען דיעזעס: דיאזעלבע לייטעט: «מעהרערע רוסישע דעזערטהאָרע וואורדען הייטע הער ערשאפסען!» הייריים ערזעהט מאן, דאס ניכט דיא טירקישען, זאנדערן דיא רוסישען פאלדאטען דאפאן לייפען, וויא עס נון דען אנשיין האט, ווירד רוסלאנד פאר־לייפט דאס פיליוער צור ערשיעסונג דער אינגעגען פאלדאטען געבריכען.

* (דער רוסישע קאמאנ־דאנט אונד דיא ינ־גענדע אין יאסס.) דיא פאָרשטעהער דער אז־ראעלטישען קלטטס־געסינדע צו יאסס האבען אפפ רוסישען קאמאנדאנטען אינע פאָרלאדונג ערהאלטען. דער קאמאנדאנט נאב בייא דיעזער גלעגענהייט דעם פאָרשטאנד אינען «שאפען פערוויזיי», ווייל אין מעהרערען סינאנאגען פיר דען ווער אונד דענמאריק־האלשטיין האבען דיא נאראנטע אי־בעינאמטען.»

«ווענן דאס איזט, זא מאכט דיעזע פינקט קיינע שווערינקייטען ווייטער. איך בין בעריט. דעם פינגען איין אנלעהען צו נעוועהרען. וויא ווייט נעהען אייע אפפלמאכטען?»

«מיינע אפפלמאכטען ווער דיא ווייטגעהענדסטען, דיא איהר אייך דענקען קאָנגט. היער זעהט איינע ווייטע פאַם פיינגען אייסנעשפעלטער שולדשיינע, מיט ווינער נאמענס אנשטעיש־ס אונד ווינעם ווענגל.»

דער קאפאָליק בעטאכטעט דיא שולדשיינע.

«איהר נעניעסט דאס פערטרויען אייעס הערן (זאנ־טע ער דאנן) אין אויסנעדעהנטעסטעם מאאסע.»

דאס נעשפאָס וואורדע עזדליך צו בייטרויטשיגע צופ־ידענהייט בעגעגעט. דיא אויפגאנאמענען נעלדע־ נענען אין נעשן וווכסעלן אויף אפפסעדראמער אונד אנ־ווערפענער הייזער נאך בייסעל אב. נעמעהר מאכטע זיך וס אויף דען וועג. אום ווענן אנקעל אין אפפנהיים צו בעזוכען. —

זעכעסטעס קאפיטעל.

עס וואָרען נאנען אייגענע נעפיהלע, דיא ווס אפפנ־הייטער בעשטיטטען, אלס ער נאך אפפנהיים פאהר. וויא ער זיינע ערסטע ווינגע פערלעבע האטטע. מאן אללען ווי־מען קאמען דיא בעוואָהנער דער שאפאס צו לייפען, אום דיא עקזיסטענץ אנצוטשווינגען, אונד אלס נין נאר דיא קינ־שע אפ דעם הויזע דעם ראבבינערס הינפלע, דא ערייכטע דיא נייגיערדע דער לייטע דען האנסטען נאר, אונבעקום־מערט אום דיא נאפפנדען אונד פלוטטערנדען לייטע

פאָלליעטאָן.

איין בעוועגטעס לעבען.

(7-טע פאָרטזעטצונג.)

ווס בעגאנ זיך דארוף צו איינעם קאמהאלישען נעלר־בעוועגען. ער ערצעהלטע דיעזעס, וואס דער פיא־טעסאנט נעגאנגס האטטע אונד מיינע דארוך דען קאט־האָליקען צו פיראנלאססען, דעם פייסטליכען גלייכגעטנ־נאָסען אים ווענען פערלעגענהייטען צו העלפען.

אבער אויך דער קאטהאָליק לאכטע. «אין נעשעפפס־אנגעלעגענהייטען (זאנטע ער) פיאנג איך גיעמאנדען נאך ווענעס גלייבען. ווענן מאָרגען דער נאָס־טירקע מיר נעלע־גענהייט בעטעטע, נעלד צו פערדיענען, זא נעהע איך מיט פייידען דארוף אין. איהר איירט אויך דער פיאנגע־אנענט. ווענן איהר מיינט, איך ווירד אייערע פיינגען נעלד בא־נען, ווייל ער קאטהאָליש נעוואָרען, אים גענגטהייל! דאס איזט אין גיזוד פיר מיך, דאס אנלעהען ניכט אבצוישלי־סען, איך קענגע דיא ווייטטעמבעריגען פאָטעטאנטישען מאנגאנען; דיא ווגד אים שאנדע, אייערע הערן פאָן דער טהראָנ־פאָלגע אויסצושלייסען, נור דאהער, ווייל ער קאטהאָליק איזט.»

«פיריטהם, הערר! (גנטגנגעגעט ווס) דיעזע אנגע־לעגענהייט איזט בעריטס נעאָרדנעט. שאָן אים יאה־ר 1729 האט פיינען אלעקסאנדער אויף פערלאנגען דער מאנגאנען אייגע שריפט אויסגעשעללט, אין דער ער פערשריבט זיך קיינעלייא אייגנהייט אין דיא פאָטעטאנטישע קירכע ווייטטעמבערגס צו עזלייבען. דיא דרייא מעכטיגס־טען פאָטעטאנטישען האפע: פייטסען, ענגלאנד־האנא־